

F.M.
DOSTOIEVSKI

Soțul etern

Traducere din limba rusă
de Emil Iordache

POLIROM
2021

F.M. Dostoievski, *Vecinûi muj*

© 2021 by Editura POLIROM, pentru traducerea în limba română

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Pe copertă: Ilia Repin (1844-1930), *Portretul lui A.I. Șevțov* (1869, ulei pe pânză), detaliu

www.polirom.ro

Editura POLIROM

Iași, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700505
București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A,
sc. 1, et. 1, sector 4, 040031, O.P. 53

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

DOSTOEVSKII, FEDOR MIHAILOVICH

Soțul etern / F.M. Dostoievski; trad. din lb. rusă de Emil Iordache. – Iași: Polirom, 2021

ISBN: 978-973-46-8785-5

I. Iordache, Emil (trad.)

821.161.1

Printed in ROMANIA

Cuprins

I. Velceaninov	5
II. Domnul cu crep la pălărie.	14
III. Pavel Pavlovici Trusoțki	27
IV. Soția, soțul și amantul	39
V. Liza.	48
VI. O nouă fantezie a unui om care n-are ce face	61
VII. Soțul și amantul se sărută	69
VIII. Liza este bolnavă	82
IX. Vedenia.	89
X. La cimitir	99
XI. Pavel Pavlovici se însoară	108
XII. La familia Zahlebinin	119
XIII. A cui parte e mai mare	142
XIV. Sașenka și Nadenka	151
XV. Și-au încheiat socotelile	161
XVI. Analiza	171
XVII. Soțul etern	181

— Mă însor.

— Cum?

— După tristețe, vine și bucuria, ca întotdeauna în viață; eu, Aleksei Ivanovici, mi-aș dori foarte mult... dar, nu știu, poate că acum te grăbești, pentru că arăți nu știu cum...

— Da, mă grăbesc și... da, nu mă simt prea bine.

Îi venise un chef nebun să se descotorosească de Pavel Pavlovici; disponibilitatea pentru un nou sentiment îi dispăruse într-o clipă.

— Eu însă mi-aș fi dorit...

Pavel Pavlovici nu mai spuse ce și-ar fi dorit; Velceaninov tăcu.

— În cazul ăsta, lăsăm pe altă dată, dacă ne vom mai întâlni.

— Da, da, să lăsăm pe altă dată, pe altă dată, mormăi repede Velceaninov, fără să-și privească interlocutorul și fără să se oprească. Mai tăcură cam un minut; Pavel Pavlovici continua să meargă alături de Velceaninov.

— În cazul ăsta, la revedere, spuse el în cele din urmă.

— La revedere; îți doresc...

Velceaninov se întoarse acasă indispus de tot. Ciocnirea cu „omul acela“ era mai presus de puterile lui. Culcându-se, se gândi din nou: „Ce căuta lângă cimitir?“

A doua zi dimineată se hotărî, în fine, să se ducă la familia Pogorelțev, deși nu avea chef; suporta acum cu greu compătimirea oricui, chiar și a soților Pogorelțev. Însă ei erau atât de neliștiți în privința lui, încît trebuia să se ducă neapărat. I se năzări deodată că, cine știe de ce, i se va face rușine la prima întâlnire cu ei. „Să mă duc sau să nu mă duc?“ se gândea, terminându-și în grabă micul-dejun, cînd, deodată, intră la el Pavel Pavlovici.

În pofida întîlnirii din ajun, Velceaninov nu și-ar fi putut închipui că omul acela va mai trece vreodată pe la el și era atît de uluit, încît nici nu știa ce să mai spună. Dar Pavel Pavlovici luă singur inițiativa, salută și se așeză pe scaunul pe care șezuse cu trei săptămîni în urmă, la ultima sa vizită. Subit, Velceaninov își aminti deosebit de clar vizita aceea. Se uită la musafir cu neliniște și dezgust.

— Te miri? începu Pavel Pavlovici, ghicind semnificația privirii lui Velceaninov.

În general, părea mult mai degajat decît în ajun și în același timp se vedea că era și mai sfios. Înfățișarea sa era curioasă. Domnul Trusoțki era îmbrăcat nu numai decent, ci și fercheș – într-un sacou ușor de vară, cu pantaloni de culoare deschisă strînși pe corp, cu vestă albă; mănușile, lornionul de aur, apărut netam-nesam, lenjeria – totul era ireproșabil; mirosea chiar a parfum. Toată statura lui avea în ea ceva amuzant și în același timp îți insufla un gînd ciudat și neplăcut.

— Desigur, Aleksei Ivanovici, continuă el, strîmbîndu-se, v-am surprins cu venirea mea, asta o simt. Dar între oameni, eu așa cred, întotdeauna se păstrează și, după părerea mea, se cuvine să se păstreze ceva superior, nu-i așa? Adică ceva superior față de toate condițiile și chiar față de toate neplăcerile care pot să apară... nu-i așa?

— Pavel Pavlovici, spune-mi iute și fără fasoane despre ce-i vorba, se încruntă Velceaninov.

— În două cuvinte, se grăbi Pavel Pavlovici, mă însor, și acum, în clipa asta, mă duc la logodnica mea. Și ei sînt în vilegiatură. Aș dori să-mi acorzi marea cinste de a-mi permite să-ți fac cunoștință cu această casă și am venit cu rugămintea neobișnuită (Pavel Pavlovici își aplecă umil capul) de a binevoi să mă însoțești...

— Unde să te însoțesc? întrebă Velceaninov, holbându-și ochii la el.

— La ei, adică la vilă. Iartă-mă, îți vorbesc ca într-un delir și, poate, am încurcat ceva, dar mă tem atît de tare că ai să mă refuzi...

Și se uită plîngăreț la Velceaninov.

— Vrei să merg acum la logodnica dumitale? rosti Velceaninov, uitîndu-se repede la el și nevenindu-i să-și creadă nici urechilor, nici ochilor.

— Da, spuse Pavel Pavlovici, intimidîndu-se deodată îngrozitor. Nu te supăra, Aleksei Ivanovici, nu-i vorba de impertinență; nu fac altceva decît să te rog supus, cu toate că rugăminta mea e ciudată. Visul meu a fost că, poate, n-o să mă refuzi...

— În primul rînd, e absolut imposibil, se foi neliniștit Velceaninov.

— Nu-i vorba decît de dorința mea arzătoare și nimic mai mult, continuă celălalt să-l implore. Nu ascund nici faptul că mai există un motiv. Iar motivul ăsta aș vrea să-l divulg de-abia după aceea, iar acum doar te rog din suflet...

Pavel Pavlovici chiar se ridică de pe scaun, împins de respect.

— Dar, în tot cazul, e imposibil, fii și dumneata de acord... Velceaninov se ridică și el.

— Ba e foarte posibil, Aleksei Ivanovici. Aveam de gînd să-ți fac cunoștință cu un prieten. De altfel, vă cunoașteți și-așa, doar mergem la Zahlebinin, la vilă. Consilierul de stat Zahlebinin.

— Cum așa? strigă Velceaninov. Zahlebinin era consilierul de stat pe care îl tot căutase o lună întreagă și nu-l găsisese acasă, care, așa cum aflase, acționase la proces în favoarea părții adverse.

— Da, da! zîmbi Pavel Pavlovici, parcă încurajat de marea mirare a lui Velceaninov. E persoana cu care, dacă îți amintești, mergeai atunci pe

stradă și discutai, iar eu stăteam și mă uitam de pe trotuarul celălalt; așteptam ca să-l abordez după dumneata. Acum vreo douăzeci de ani am fost colegi de slujbă, iar atunci, cînd am vrut să-l abordez după dumneata, nu-mi era gîndul la însurătoare. Mi-a venit așa, dintr-odată, cu vreo săptămîină în urmă.

— Dar ascultă, e o familie, se pare, foarte onorabilă, nu? se miră cu naivitate Velceaninov.

— Și dacă-i onorabilă, ce-i cu asta? se strîmbă Pavel Pavlovici.

— Firește, n-am vrut să spun nimic... dar, după cîte am observat, cînd am fost la ei...

— Ei își aduc, își aduc aminte cum ai venit la ei, îi luă bucuros vorba din gură Pavel Pavlovici. Numai că familia n-ai putut s-o vezi atunci; dar Zahlebinin te ține minte și te stimează: le-am vorbit cu respect despre dumneata.

— Păi cum te însori, dacă nu ești văduv decît de trei luni?

— Ah, nunta n-o facem acum; o facem peste nouă sau zece luni, așa că are să treacă exact un an de doliu. Crede-mă că totu-i bine. În primul rînd, Fedosei Petrovici mă știe de cînd eram mic, a cunoscut-o pe răposata mea soție, știe cum am trăit și ce bine eram văzut și, la urma urmei, am avere, iar acum am primit și un post cu avansare, așa că toate astea trag și ele la cîntar.

— Deci, e vorba de fiica lui?

— Am să-ți povestesc totul în amănunt, spuse Pavel Pavlovici, zgribulindu-se de plăcere: Dă-mi voie să aprind o țigară. Pe deasupra, ai să-i vezi azi cu ochii dumitale. În primul rînd, oamenii descurcăreți, cum e Fedosei Petrovici, aici, la Petersburg, sînt uneori foarte apreciați la slujbă, dacă izbutesc să atragă atenția asupra lor. Însă în afară de leafă și, mai ales, de indemnizațiile

suplimentare, de premii, de gratificații, de sporurile pentru întreținere sau de ajutoarele unice, nu mai au nimic, adică nu au nici un capital fix, care să le aducă venituri. Trăiesc bine, dar nu pot nicidecum să agonisească ceva dacă au familie. Judecă și dumneata: Fedosei Petrovici are opt fete și un băiat minor. Dacă ar muri acum, n-ar rămîne după el decît o pensie de tot nimicul. Și are opt fete – ia stai și chibzuieste, chibzuieste: păi dacă-i cumperi fiecareia cîte o pereche de pantofi – asta-i cheltuială, nu glumă! Din cele opt fete, cinci sînt numai bune de măritat, cea mai mare a împlinit douăzeci și patru de ani (o domnișoară adorabilă, ai să vezi!), iar cea de-a șasea are cincisprezece ani, încă mai învață la liceu. Iar pentru cele cinci fete mai mari trebuie să caute și doritori să le ia de neveste, lucru care trebuie făcut, pe cît posibil, la timpul potrivit, astfel încît tatăl lor e nevoit să le scoată în lume – și asta, te întreb, cît face? Și deodată apar eu, primul doritor să-mi iau nevestă din casa lor, ei mă cunosc dinainte, adică știu că într-adevăr am avere reală. Ei bine, asta-i tot.

Pavel Pavlovici explicase cu încîntare.

— Ai pețit-o pe cea mai mare?

— N-nu, eu... nu pe cea mai mare; am pețit-o pe cea de-a șasea, care încă mai învață la liceu.

— Cum? rîse fără să vrea Velceaninov. Doar spuneai că are cincisprezece ani!

— Cincisprezece acum; dar peste nouă luni va avea șaisprezece, șaisprezece ani și trei luni și – de ce nu? Și întrucît acum ar fi indecent, deocamdată n-am făcut nimic public, numai cu părinții... Crede-mă, o să fie bine!

— Deci, încă nu s-a hotărît nimic?

— Nu, s-a hotărît, totul s-a hotărît. Crede-mă că totul e bine.

— Dar fata știe?

— De ochii lumii, ca să se respecte buna-cuviință, nu se vorbește nimic; dar cum să nu știe? își miji ochii, încântat, Pavel Pavlovici. Ce zici, mă faci fericit, Aleksei Ivanovici? încheie el, teribil de timid.

— Ce să caut eu acolo? De altfel, adăugă el în grabă, avînd în vedere că nu merg în nici un caz, nu-mi mai expune nici un motiv.

— Aleksei Ivanovici...

— Oare crezi că o să urc cu dumneata în trăsură și o să plec? Gîndește-te și singur!

Sentimentul de dezgust și ostilitate îi reveni după minutul în care se distrase cu pălăvrăgeala lui Pavel Pavlovici despre logodnică. Încă un minut și, se pare, l-ar fi alungat cu totul. Era supărat foc chiar pe sine însuși.

— Stai jos, Aleksei Ivanovici, stai lîngă mine și n-o să-ți pară rău! îl imploră Pavel Pavlovici. Nu-nu-nu! dădu el din mîini, surprinzînd gestul nerăbdător și hotărît al lui Velceaninov. Aleksei Ivanovici, Aleksei Ivanovici, nu te grăbi să iei o hotărîre pripită. Văd că, poate, m-ai înțeles greșit: doar înțeleg prea bine că dumneata nu ești de teapa mea, iar eu nu fac parte din cercul dumatiale; doar nu-s chiar atît de neghiob, încît să nu-mi dau seama. Și că serviciul pe care ți-l cer acum nu te obligă cu nimic în viitor. De fapt, poimîine plec de tot, de tot; asta înseamnă că parcă n-a fost nimic. Fie ca ziua de azi să rămîină ca o întîmplare. Am venit la dumneata și mi-am întemeiat speranța pe noblețea deosebitelor sentimente ale inimii dumatiale, Aleksei Ivanovici, tocmai a acelor sentimente care în ultimul timp au putut fi trezite în inima dumatiale... Doar e clar ce spun, mi se pare, sau încă nu?

Tulburarea lui Pavel Pavlovici ajunsese la culme. Velceaninov îl privea ciudat.